

Inhoudelijk verslag 2021

Stichting Het Spookbos Natuur- en Milieu Educatief Centrum

Bestuur:

De Heer R.H.E. Wybenga - voorzitter
De Heer J.P. van Ogtrop - penningmeester
Mevrouw J. van Straalen - secretaris
Mevrouw J. Posthumus - lid
De Heer J.W. Klaver – lid

Goyergracht Zuid 3a
3755 MX Eemnes
tel: 035-5380061

info@spookbos.nl & info@natuurlijkbegeleiden.nl
www.spookbos.nl & www.natuurlijkbegeleiden.nl

Voorwoord 2021

Het jaar 2021 was het jaar waarin weer voorzichtig de deuren open gingen na de heftige periode van de corona uitbraak. De scholen in Blaricum, Eemnes en Laren hebben waar mogelijk gebruik gemaakt van de Natuur- en Milieulessen en gaven in de evaluatieformulieren positieve feedback. Desondanks was het niet zoals iedereen het had gewild: minder lessen dan normaal en minder leerlingen op bezoek door de lock-downs. Waar mogelijk heeft Het Spookbos alternatieve evenementen georganiseerd. Dit om toch maar zo veel mogelijk een duurzame houding van de directe maatschappelijke omgeving te stimuleren.

De geleverde natuurbelevingen, die de leerlingen tijdens de veldlessen in de buitenlucht opdoen, zorgen voor een levenslange herinnering, waardoor bewustzijn t.a.v. de natuur in hun directe omgeving gewaarborgd wordt. Ook uit onderzoek is recent weer gebleken, dat de mate van verbondenheid met de natuur positief van invloed is op welzijn en functioneren. Dit betekent dat Stichting Het Spookbos een belangrijke bijdrage levert aan de ontwikkeling van een natuurbewuste burger, welke duurzaam met zijn omgeving omgaat en gelukkig in het leven staat. De projecten en evenementen die Het Spookbos in 2021 heeft georganiseerd zijn beperkt gebleven, maar waren wel succesvol.

Het NME-centrum heeft in 2021 in de gemeenten Laren en Blaricum meer werk verzet dan de budgetten van deze BEL-gemeenten toelieten. De passie en betrokkenheid van de medewerkers maken dat dit gebeurt. Voor 2022 zal dit beter in balans gehouden worden om ook op langere termijn continuïteit van het NME te kunnen bieden.

Ook in 2021 is de wereld in de ban van het COVID-19 (Corona) virus geweest. In 2022 is dit, op het moment van dit schrijven, nog slechts van beperkte invloed. De lessen op de basisscholen kunnen gelukkig weer volop kunnen plaatsvinden. Kinderen genieten van natuuronderwijs en ontwikkelen zich tot zelfbewuste burgers met een duurzaam hart voor hun natuurlijke omgeving.

Het bestuur van Stichting Het Spookbos

Mei 2022

Inhoud

Voorwoord 2021	2
Stichting Het Spookbos	4
Doelstelling Natuur en Milieu Centrum Het Spookbos	4
Doelgroepen Natuur en Milieu Centrum Het Spookbos	5
Basisonderwijs.....	5
Verzorgingshuizen	5
Kinderdagverblijven	5
Medewerkers Natuur en Milieu Centrum	5
Financiën Natuur en Milieu Centrum	5
De locatie	6
Middelen.....	8
Resultaten.....	9
Conclusie.....	12
Bijlage 1	13

Stichting Het Spookbos

Dit 27^e verslagjaar van Stichting Het Spookbos staat in het teken van COVID-19. De uitbraak van het coronavirus heeft grote impact gehad op de natuur- en milieueducatie vanuit NME-centrum Het Spookbos. Dit verslag heeft betrekking op het Natuur- en Milieu Centrum van Het Spookbos. Er is ook een jaarverslag van Zorgafdeling De Stal. Deze is opvraagbaar via info@natuurlijkbegeleiden.nl.

Zorgafdeling De Stal (onderdeel van Stichting Het Spookbos sinds 2010) is een officiële zorginstelling met een WTZi toekenning van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Daarnaast is De Stal al sinds het begin van 2012 in het bezit van het HKZ keurmerk. Met dit keurmerk wordt waarborging van kwaliteit aangetoond.

Doelstelling Natuur en Milieu Centrum Het Spookbos

De doelstelling van Natuur en Milieu Centrum Het Spookbos richt zich vooral op het leveren van een bijdrage aan het bewustwordingsproces van het verstandig leren omgaan met het milieu, de dieren en de natuur. Bovendien streeft het centrum ernaar deze vaardigheid een vanzelfsprekende, vaste plaats te geven in de dagelijkse belevingswereld van kinderen en volwassenen.

Het Natuur- en Milieu Educatief centrum geeft mensen de gelegenheid om in contact te komen met dieren, planten en duurzaamheid. De op het terrein aanwezige kinderboerderij is daarbij dienstverlenend.

Het centrale uitgangspunt hierbij is, dat iedere *bewustwording* ontstaat vanuit een *emotionele betrokkenheid*, dus vanuit het ervaren wat *waardevol* is. Dat NME dit bewustwordingseffect op korte termijn teweegbrengt bij kinderen is in meerdere onderzoeken bewezen. Uit onderzoek blijkt dat NME ook op de lange termijn een positieve invloed heeft op kennis en gedrag t.a.v. natuur en milieu bij kinderen. Uit onderzoek blijkt dat kinderen die opgroeien in de natuur gevarieerder en creatiever spelen, beter eten en slapen en minder vaak bij de huisarts komen. Buiten spelen zorgt voor een sterk gebit en sterke botten door de vitamine D die je aanmaakt door zonlicht.

Kortom: natuureducatie is van meerwaarde voor de algehele ontwikkeling van kinderen!

Doelgroepen Natuur en Milieu Centrum Het Spookbos

Basisonderwijs

Het NME-centrum richt zich met name op het regulier basisonderwijs uit Regio Gooi en Vechtstreek. Het grootste gedeelte van de leerlingen is afkomstig uit de BEL-gemeenten (Blaricum, Eemnes, Laren). Samen met de leerlingen komen er per les een aantal ouders mee, welke actief betrokken worden bij de lessen door ze een groepje te laten begeleiden. De activiteiten van deze doelgroep zijn gericht op het verwerven en beleven van kennis t.a.v. de natuur en het milieu.

Verzorgingshuizen

NME-centrum Het Spookbos ondersteunt ook verzorgingshuizen om hun bewoners in contact te laten zijn met dier en natuur. Dit doet zij door levend materiaal te plaatsen in het verzorgingstehuis en hier een educatieve aanvulling op te doen. Met name het project 'Kip in de klas' is geliefd bij de bewoners van de verzorgingshuizen.

Kinderdagverblijven

NME-centrum Het Spookbos ondersteunt ook kinderdagverblijven om de kinderen in contact te laten zijn met dier en natuur. Dit doet zij door levend materiaal te plaatsen in het kinderdagverblijf en hier een educatieve aanvulling op te doen. Met name de projecten 'Kip in de klas' en de 'Vlinderweek' zijn geliefd bij kinderdagverblijven.

Medewerkers Natuur en Milieu Centrum

De NME-lessen worden gegeven door een NME-leerkracht op ZZP-basis. Deze NME-docent onderhoudt contact met de scholen en gemeente betreffende de mogelijkheden voor de lessen en samenwerking met de BEL-Gemeenten. De docent geeft de lessen aan de scholen en ontwikkelt nieuwe lespakketten op het gebied van NME. Ook zorgt zij voor de planning en coördinatie van de NME-lessen. Tevens ontwikkelt de NME-leerkracht samen met de directie van Het Spookbos het beleid en wordt het jaarverslag gezamenlijk opgesteld.

Voor de ondersteuning van de NME-lessen en administratieve afhandeling wordt samengewerkt met vrijwilligers, de facilitair medewerkers van de stichting, een administratief medewerker en de officemanager.

Financiën Natuur en Milieu Centrum

De Stichting voorziet in haar inkomen door het geven van natuur- en milieulessen aan scholen. Ook in 2021 hebben de gemeenten Eemnes, Laren en Blaricum Stichting Het Spookbos een budget toegekend. Dit budget is besteed aan het geven van veldlessen, de coördinatie van de NME-lessen, het updaten van bestaand materiaal, het ontwikkelen van nieuw lesmateriaal, het organiseren van projecten en het opstellen van beleid (zie resultaten). Het realistisch inrichten van het toegekend budget vanuit de BEL-gemeenten is een uitdaging voor Het Spookbos. Vanuit haar passie en betrokkenheid is zij geneigd vele malen meer uren werk te verrichten dan de budgetten beschikbaar stellen. Om NME duurzaam te kunnen blijven bieden is de begroting i.c.m. de doelen van de stichting kritisch onder de loep genomen. Hieruit is naar voren gekomen, dat om aan de doelstellingen van de stichting te kunnen voldoen, vanuit de verschillende BEL-gemeenten een groter budget noodzakelijk is. Voor de visie hierop wordt verwezen naar het werkplan 2023.

Daarnaast worden inkomsten verkregen vanuit scholen buiten de BEL-gemeenten, verzorgingstehuizen en kinderopvangcentra, die veldlessen en levend materiaal tegen betaling afnemen.

De locatie

Kinderboerderij Het Spookbos

Kinderboerderij Het Spookbos biedt een laagdrempelige mogelijkheid voor inwoners van de Regio Gooi en Vechtstreek om in contact te komen met dier en natuur. Buiten de opgelegde sluiting door de overheid vanwege de Corona uitbraak is de kinderboerderij zes dagen per week van 10.00 - 17.00 uur geopend. Op de kinderboerderij zijn verschillende diersoorten aanwezig, die geaaid en geborsteld kunnen worden. Tevens zijn er educatieve elementen op het terrein aanwezig, zoals een memorytafel met als thema natuur, een boter-kaas-eieren rek met foto's van verschillende ontwikkelingsstadia van dieren die rondom de poel leven en een educatieve totempaal, die meer informatie geeft over zintuigen van de aanwezige dieren. Normaalgesproken bezoeken (buiten de natuurlessen) duizenden bezoekers per jaar de kinderboerderij.

Ook dit jaar liggen deze cijfers significant lager vanwege lockdown.

Voor de verzorging van de dieren zijn twee diervverzorgers parttime in dienst. Tevens vervullen de kinderboerderij en het NME-centrum een belangrijke maatschappelijke functie in het bij elkaar te brengen van mensen, het ondersteunen van mensen met een anderstalige achtergrond en het betrekken van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Via het vrijwilligersnetwerk dat het Spookbos in de loop der jaren heeft opgebouwd kan hier invulling aan gegeven worden. In 2021 zijn geen nieuwe vrijwilligers aan het team toegevoegd. Het Spookbos is hier i.v.m. corona terughoudend in geweest.

Het Spookbos werkt tevens samen met het project "Zicht op Werk". Dit project ondersteunt mensen met een bijstandsuitkering bij het vinden van werk. Het doel is duurzaam terugkeren op de arbeidsmarkt. Iedereen die in staat is om te werken, wordt begeleid bij het vinden van werk of een werkervaringsplek. Deelnemers gaan ongeveer 3 dagdelen per week aan de slag. De projecten zijn een springplank naar regulier werk. Hier heeft Het Spookbos invulling aangegeven in 2021 door meerdere personen een dergelijke plek te bieden. Het Spookbos hecht waarde aan de maatschappelijke functie die ze hierin heeft en is daarom ruimte blijven bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om weer in een werkritme te komen. Voor dergelijke plaatsingen ontvangt de stichting geen vergoeding. Zij maakt dit onbezoldigd mogelijk vanuit haar maatschappelijke betrokkenheid.

Tevens biedt Stichting het Spookbos ruimte om stage te lopen aan leerlingen die een MBO-dierverzorgingsopleiding volgen in het regulier of speciaal onderwijs.

De kinderboerderij staat ook ten dienste aan de begeleidingen vanuit Zorgafdeling De Stal. Binnen deze zorgafdeling worden kinderen en jongeren met een psychiatrische beperking met behulp van dier en natuur ondersteund om tot optimale zelfredzaamheid te komen.

Het Spookbos

Het bos dat grenst aan de locatie is niet alleen de naamgever van de Stichting, maar tevens van groot nut bij het bereiken van de doelstelling. Het Spookbos staat ten dienste aan het NME-centrum om haar doelstellingen te behalen. Zo vinden in het bos verschillende veldlessen plaats. Door middel van ervaringsgerichte opdrachten wordt een duurzame houding t.o.v. de natuurlijke omgeving gestimuleerd.

Het Spookbos biedt tevens aan bezoekers van de kinderboerderij en cliënten van Zorgafdeling De Stal een natuurlijk speelbos. In dit bos worden kinderen door aanbod van natuurlijke materialen gestimuleerd om tot spelbeleving te komen. De natuur biedt eindeloze mogelijkheden om te ontdekken en te spelen. Buiten spelen is niet alleen gezond maar stimuleert ook de verwondering over de natuur en leert kinderen hoe belangrijk het is om zorg te dragen voor de natuurlijke omgeving. Buiten spelen maakt een kind sterker en socialer. Bij basisschoolleerlingen verhoogt buitenspelen ook nog eens de leerprestaties en cognitieve ontwikkeling.

De poel

Op het terrein van Stichting Het Spookbos is ook een poel aanwezig. Poelen zijn voor amfibieën, libellen en (water)planten van levensbelang. Poelen brengen variatie in een terrein. Meer variatie betekent altijd meer planten- en diersoorten. Poelen kunnen dienen als groeiplaats voor water-, moeras- en oeverplanten, als leefgebied voor amfibieën, insecten en andere ongewervelden, maar ook als drinkplaats voor vogels en zoogdieren.

Niet alleen de poel zelf maar ook de oever kan bij uitstek geschikt zijn voor bepaalde organismen.

Denk aan warmte minnende insecten die hun nesten kunnen maken in de zonnige noordoever.

Op een groot aantal plaatsen in Nederland is voldoende geschikt landhabitat voor soorten aanwezig. Geschikte voortplantingswateren ontbreken vaak. Door het aanleggen van poelen kan een gebied voor amfibieën en libellen geschikt worden. In oppervlakte maken poelen maar een klein deel uit van een gebied. In de toename van het aantal soorten kan de invloed van deze kleine elementen opvallend groot zijn.

In de poel van Het Spookbos leven verschillende amfibieën, zoals kikkers, padden en watersalamanders.

De poel van het Spookbos wordt gevuld door kwel, regenwater en grondwater. Op deze wijze vervult de poel ook rol bij de afwatering van het omringende weiland. Doordat de drassigheid van het land beperkt wordt, kan het vee langer op de weidegronden vertoeven.

Bijenstal

In Het Spookbos staat tevens een bijenstal. Deze bijenstal wordt ingericht en onderhouden door de Bijenvereniging van Laren. De imkers zijn (wanneer mogelijk) ook onderdeel van de bijenles, die door het NME-centrum aangeboden wordt aan de leerlingen van het basisonderwijs. De imkers geven tijdens de les een demonstratie over hun beroep en het nut van de bijen.

Tevens laten zij aan de leerlingen hun werkmaterialen zien en voelen. Kinderen leren dat bijen een essentiële rol spelen bij de productie van ons voedsel. Ongeveer 75 procent van de landbouwgewassen is afhankelijk van bestuiving door bijen.

Veldschuur

Op het terrein van Het Spookbos is een veldschuur aanwezig. Deze in 2018 gerenoveerde veldschuur is geschikt om de introductie, activiteiten en afsluiting van de NME-lessen te laten plaatsvinden. Ook in de koude wintermaanden biedt dit de mogelijkheid om een les aan te bieden. Wanneer de veldschuur niet gebruikt wordt voor NME-lessen, vinden er begeleidingen van De Stal plaats, natuurworkshops of wordt het tijdens evenementen ingericht als bv knutselruimte.

Overnachtingunits

Op de locatie waar het NME-centrum gebruikt van maakt bevinden zich drie overnachtingunits. Deze ruimtes, die bestaan uit een slaap- en een woonkeukengedeelte, bieden de mogelijkheid om gedurende meerdere dagen natuuractiviteiten aan te bieden aan zowel reguliere als speciale doelgroepen. Op dit moment vinden op de locatie weekendovernachtingen plaats voor speciale doelgroepen vanuit Zorgafdeling De Stal. Tijdens een weekend worden kinderen met behulp van o.a. natuuractiviteiten gestimuleerd in het ontwikkelen van vaardigheden op het gebied van hun sociale, emotionele of motorische ontwikkeling.

Middelen

Om haar doelgroepen en doelstelling te kunnen bereiken zet NME-centrum Het Spookbos verschillende middelen in.

1. Veldlessen:

De veldlessen duren gemiddeld twee uur en zijn geschikt voor groepen van maximaal 30 personen. Leerlingen komen op locatie van Het Spookbos of de NME-leerkracht ontmoet de leerlingen op een afgesproken locatie. Op deze locatie wordt enerzijds theoretische kennis met de deelnemers gedeeld. Anderzijds worden er belevingsopdrachten ondernomen, zodat een emotionele verbinding met de natuur en het milieu ontstaat. De lessen worden bijvoorbeeld gegeven in het bos, op de hei of in de polder.

2. Levend materiaal: Onder levend materiaal wordt verstaan: natuurlijk materiaal dat in de klas groeit of dieren die in de klas geboren worden. Deze projecten duren tussen twee en zeven weken. Hierbij kan gedacht worden aan de rups – pop – vlinder cyclus, het uitkomen van eieren van de kip in de klas of het kweken van champignons en andere eetbare paddenstoelen.

3. Projecten: Op projectbasis worden thema's uitgewerkt. Hierbij kan gedacht worden aan een debat over duurzaamheid of een kunstproject gekoppeld aan natuur en milieu.

4. Evenementen: Het Spookbos organiseert een aantal keer per jaar evenementen rondom natuur en milieu. Het aantal deelnemers loopt uiteen van 30-500 personen. Hierbij kan gedacht worden aan de Nacht van de Nacht als groot evenement en Lammetjesdag of Burendag als wat kleinere evenementen.

Daarnaast ondersteunt de kinderboerderij aan het behalen van de doelstellingen door het terrein zes dagen per week toegankelijk te hebben voor bezoekers vanuit met name Regio Gooi en Vechtstreek. Het grootste deel van de bezoekers is afkomstig uit de BEL-gemeenten. De bezoekers bestaan meestal uit (groot)ouders met kinderen in de leeftijd van 0 t/m 10 jaar. Daarnaast bezoeken woongroepen van jongeren of volwassenen met een verstandelijke beperking de locatie regelmatig. Ook ouderen vanuit verzorgingstehuizen komen op bezoek om het contact met de dieren en de natuur aan te gaan. Vanwege de lockdowns in 2021 is de kinderboerderij gedeeltelijk gesloten geweest.

Resultaten

1. NME in veldlessen, levend materiaal

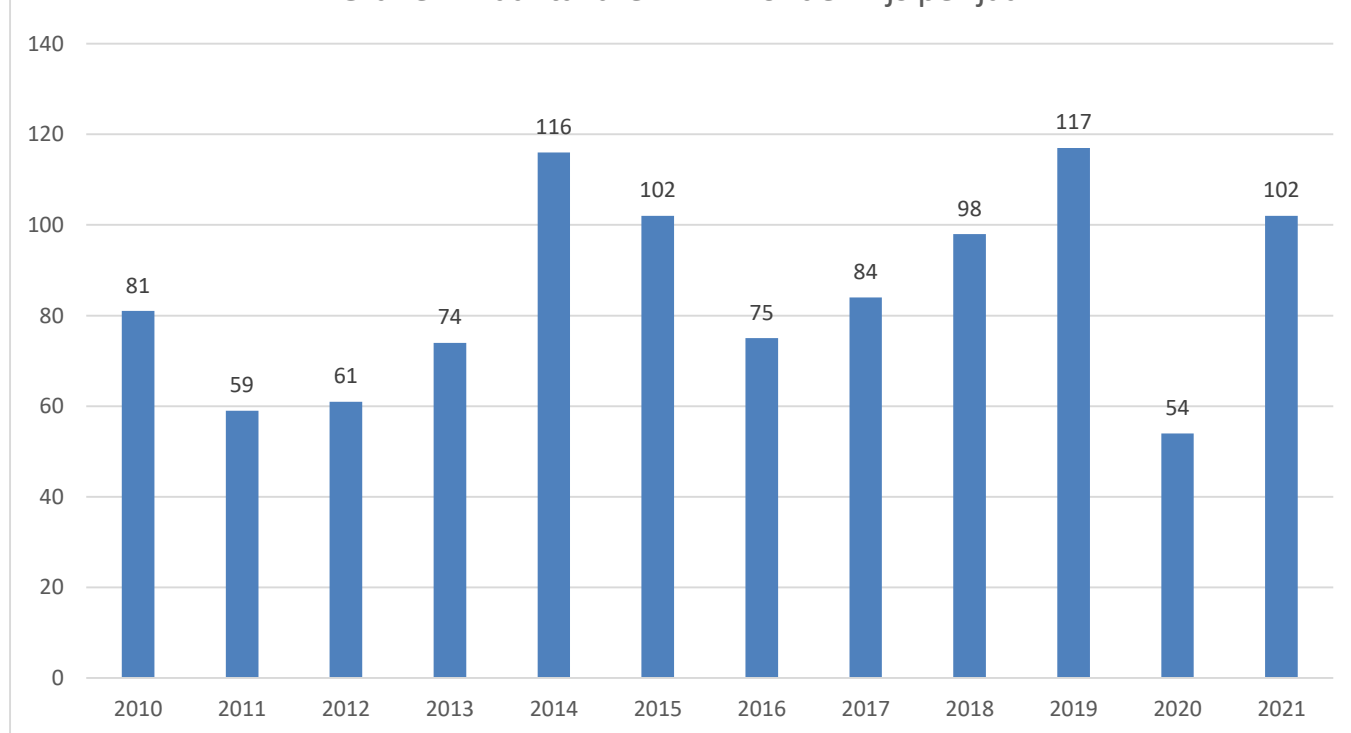
Ondanks de lockdowns t.g.v. het corona virus heeft Het Spookbos haar natuuronderwijs grotendeels kunnen continueren.

Er zijn in totaal 68 uren NME-onderwijs verzorgd (grafiek 1). Hiervan is 94% verzorgd aan leerlingen uit de BEL-gemeenten (grafiek 2). Dat betekent dat van de 952 personen die bereikt zijn met NME-onderwijs (grafiek 3) 896 afkomstig zijn uit de BEL-gemeenten (grafiek 4).

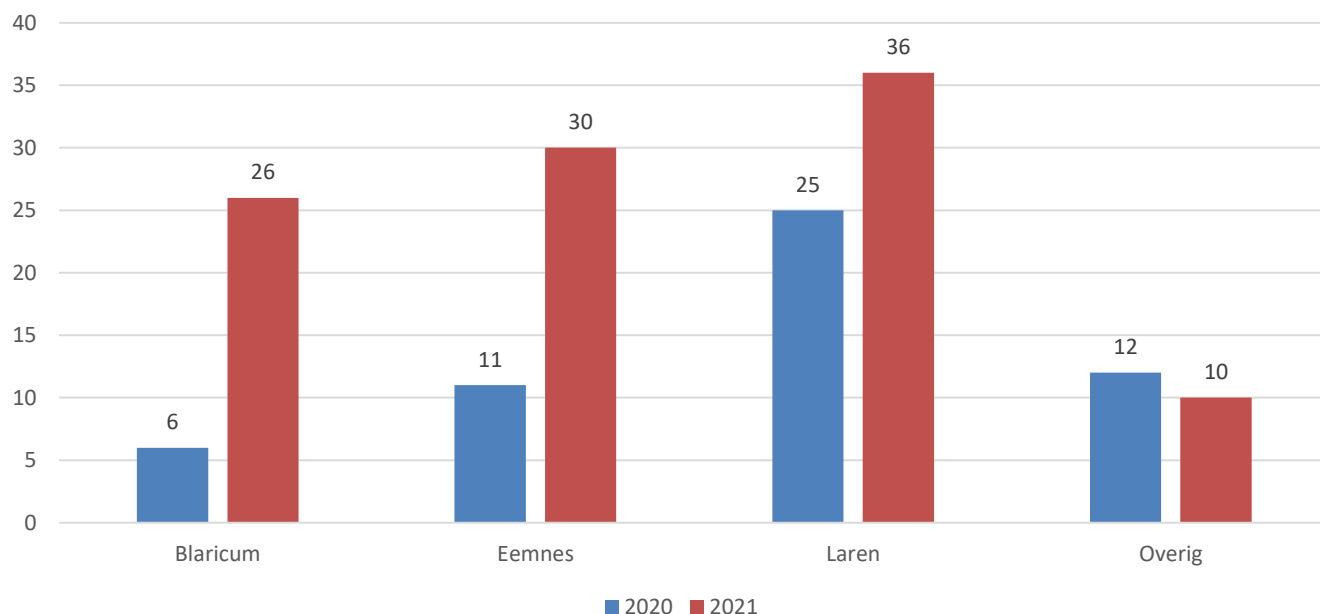

Daarnaast hebben wij ons gericht op andere projecten zoals de Nacht van de Nacht en zwerfafvalworkshops op World Clean Up Day.

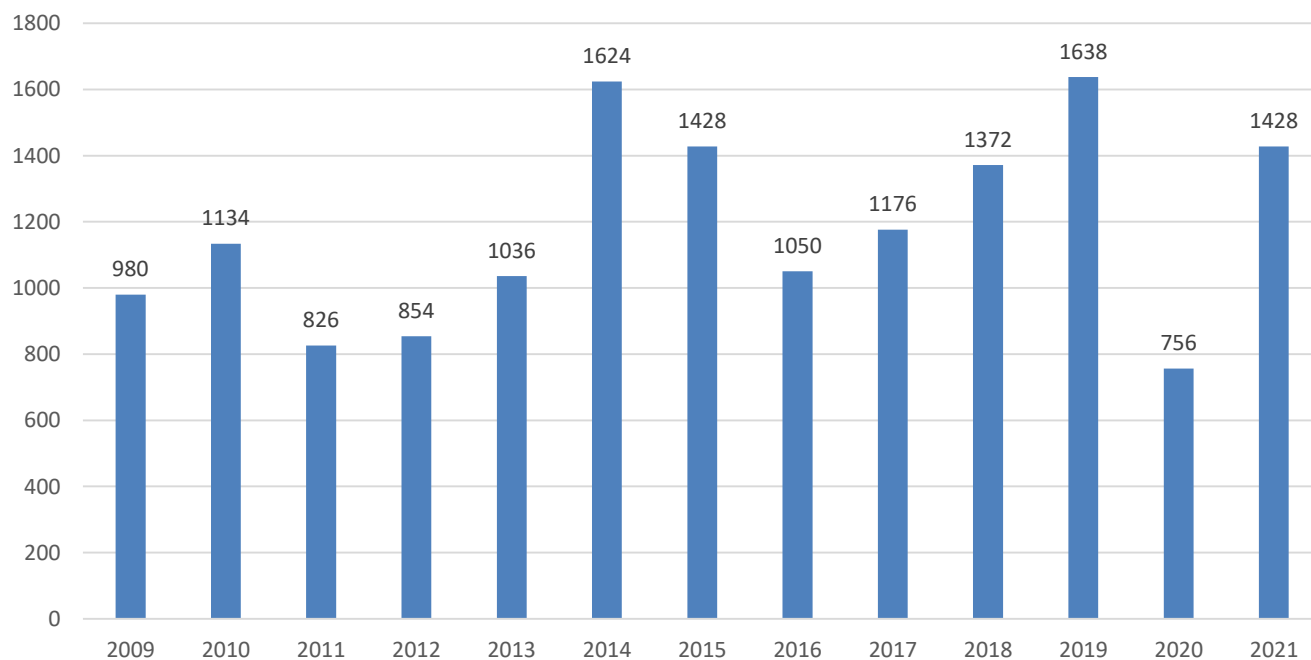
Grafiek 1: aantal uren NME-onderwijs per jaar

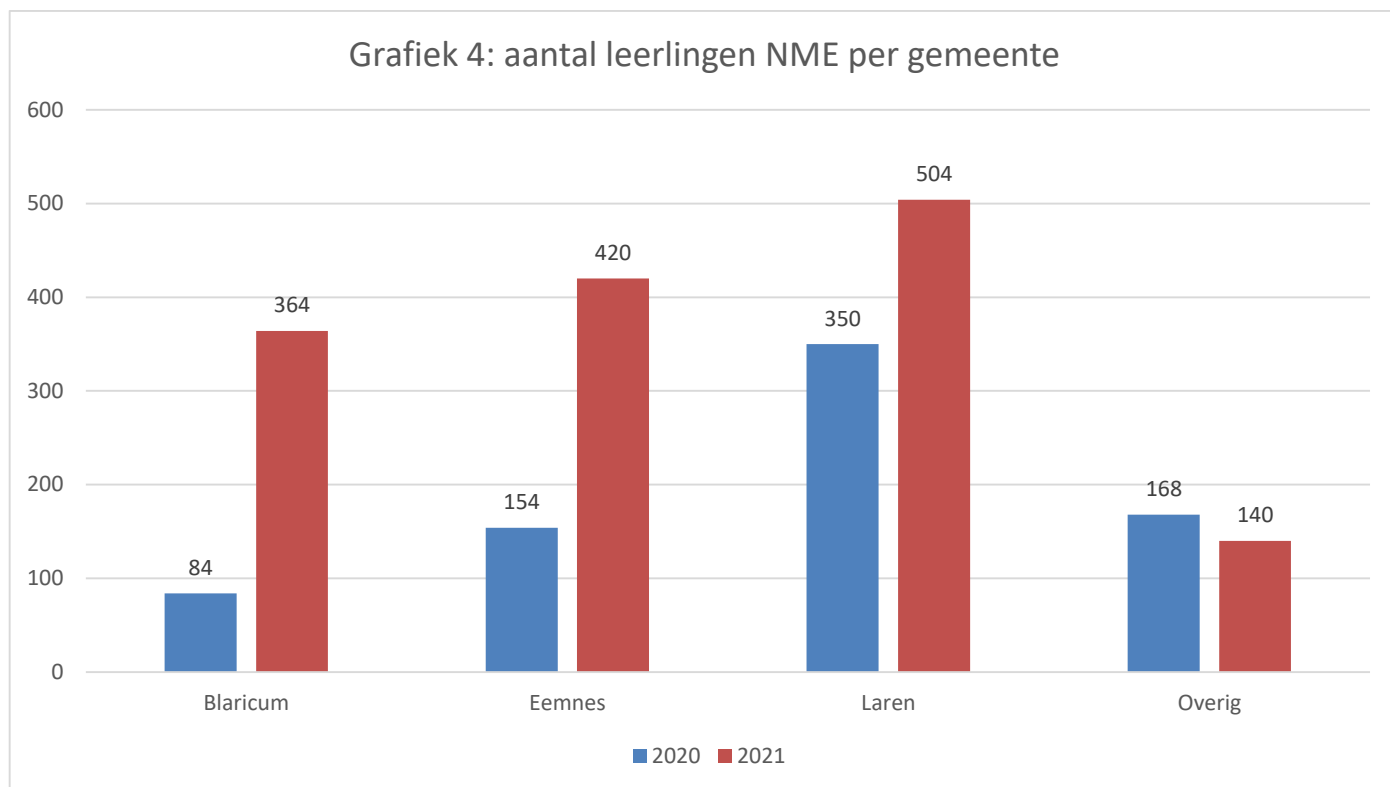
Grafiek 2: aantal uren NME-onderwijs per gemeente

Grafiek 3: aantal met NME-onderwijs bereikte personen

Grafiek 4: aantal leerlingen NME per gemeente

2. NME binnen projecten en evenementen

In 2021 heeft NME-centrum Het Spookbos twee verschillende projecten en evenementen georganiseerd.

A. Op 18 september, tijdens World Clean Up Day, hebben we creatieve workshops rondom het thema zwerfafval georganiseerd. Deze workshops voor kinderen waren een groot succes.

B. Ondanks de Coronamaatregelen was het dit jaar weer mogelijk om het jaarlijks terugkerende evenement de Nacht van de Nacht op ons terrein te organiseren. Weliswaar in een aangepaste versie met vooraf reserveren, tijdsloten en vaste zitplaats, maar desalniettemin een prachtig en geslaagd evenement. Behalve een beleavingsroute met nachtdieren als thema werd er een theaterstuk in Het Spookbos opgevoerd waarbij ook het behoud van het donker een belangrijke rol speelde.

3. Ontwikkeling en beleid

NME-centrum Het Spookbos heeft in 2021 aandacht gehad voor het aanhalen van de contacten met de scholen binnen de BEL-gemeenten. Wij hebben voor de docenten een facebookgroep actief gehouden waarin zij gemakkelijk op de hoogte blijven van ons actuele aanbod. Op deze pagina delen wij ook regelmatig natuuractiviteiten die de leerkrachten kunnen gebruiken in de klas. Ook is ruimte vrijgemaakt om het bestaande lesmateriaal te updaten en nieuw lesmateriaal te ontwikkelen. Verder hebben we in 2021 een vervolg gemaakt op het inrichten van de vernieuwde website. Scholen kunnen hierdoor het complete lesaanbod, inclusief bijbehorende leerdoelen, gemakkelijk online bekijken en direct gebruik maken van ons online reserveringssysteem.

Tot slot is in 2021 tijd en aandacht besteed aan het opstellen van het werkplan 2022 en het opstellen van het jaarverslag 2020.

Conclusie

Het Natuur en Milieu Centrum heeft een maatschappelijke functie rondom natuur, milieu en duurzaamheid in de BEL-Gemeenten en omgeving. De medewerkers en vrijwilligers werken er hard aan dat dit behouden blijft en ook in de toekomst de kinderen en volwassenen de positieve ervaring in de natuur mogen hebben. In 2021 hebben vanwege COVID-19 helaas minder fysieke natuurlessen plaatsgevonden vanuit het NME-centrum dan normaal gesproken plaatsvinden, maar er heeft wel een flinke stijging t.o.v. 2020 plaatsgevonden. Waar mogelijk zijn (online) NME-activiteiten georganiseerd om de doelstelling te behalen om bewustzijn t.a.v. duurzaam omgaan met natuur- en milieu in de regio Gooi en Vechtstreek en met name de BEL-gemeenten te stimuleren. Tot slot heeft NME-centrum Het Spookbos geïnvesteerd in het updaten en ontwikkelen van lesmateriaal en de website van de organisatie. Op deze wijze heeft Stichting Het Spookbos in 2021 ondanks de Corona uitbraak haar uiterste best gedaan om de directe maatschappelijke omgeving te betrekken bij onze visie op natuur en milieu.

Voor een financiële verantwoording wordt verwezen naar bijlage 1.

Bijlage 1

NME lessen BEL scholen 2021	Blaricum	Laren	Eemnes
Budget beschikbaar vanuit gemeente	€ 3.000,00	€ 4.800,00	€ 5.287,00
NME-lessen verzorgd aan scholen	€ -2.785,64	€ -3.214,20	€ -3.857,04
Ontwikkelingskosten per gemeente per jaar	€ -500,00	€ -500,00	€ -1.500,00
Ontwikkeling beleid 2 beleidsmedewerkers 0,5 uur per week gedurende 40 weken (40 uur op jaarbasis)	€ -671,20	€ -671,20	€ -671,20
ICT kosten	€ -285,00	€ -285,00	€ -285,00
Jaarverantwoording 1 beleidsmedewerker (25 uur op jaarbasis)	€ -419,50	€ -419,50	€ -419,50
Totaal kosten 2021 per gemeente	€ -1.661,34	€ -289,90	€ -1.445,74

In 2021 is t.g.v. de Corona uitbraak minder natuuronderwijs in de BEL gegeven dan in 2019, maar ruim meer dan in 2020. Bovenstaand overzicht laat zien dat in 2021 de kosten voor Stichting Het Spookbos bij alle drie de gemeenten hoger waren dan de beschikbare budgetten.